

УДК: 347.73:336.14 (477)

DOI: <https://doi.org/10.32886/instzak.2022.04.08>

Воротіна Наталія Вікторівна,
кандидат юридичних наук, доцент,
старший науковий співробітник відділу
проблем державного управління та
адміністративного права
Інституту держави і права
імені В.М. Корецького НАН України
ORCID 0000-0002-8894-9645
vorotina.nataliia@gmail.com

ФІНАНСОВІ Й БЮДЖЕТНІ МЕХАНІЗМИ ВІДНОВЛЕННЯ ЕКОНОМІКИ ТА ІНФРАСТРУКТУРИ УКРАЇНИ, ЗРУЙНОВАНОЇ ЗБРОЙНОЮ АГРЕСІЄЮ РОСІЙСЬКОЇ ФЕДЕРАЦІЇ

Анотація

Стаття присвячена проблемам застосування фінансових та бюджетних механізмів, що можуть бути використані для відновлення економіки та інфраструктури України, зруйнованої збройною агресією Російської Федерації. Досліджені можливі джерела фінансування цих заходів. Акцентовано увагу на необхідності не просто відновлення, а глобальної модернізації усіх матеріальних активів із застосуванням новітніх передових технологій, сучасних підходів до енергозбереження, впровадженням «зеленої» енергетики, використанням досвіду найпотужніших країн світу щодо побудови сучасної інфраструктури міст та замських населених пунктів.

Наголошено на тому, що усі заходи щодо відновлення та модернізації країни потребують правового закріплення.

Метою статті є виявлення фінансових та бюджетних механізмів, що можуть бути використані для відновлення та модернізації економіки та інфраструктури України, знищеної збройною агресією Російської Федерації, та вироблення пропозицій щодо правового регулювання цих процесів.

Наукова новизна статті полягає у тому, що вона присвячена дуже актуальним на малодослідженим питанням використання фінансових та бюджетних механізмів для відновлення зруйнованої економіки та інфраструктури країни в умовах воєнного стану й у післявоєнний період. На основі аналізу історичного та сучасного світового досвіду запропоновано можливі шляхи фінансування як бюджетних, так і усіх інших фінансових збитків, спричинених нашої державі війною, розпочатою Росією проти України. Сформульовані висновки та розроблено пропозиції щодо удосконалення законодавства України у цій сфері.

Методологія дослідження: сукупність філософських, загальнонаукових методів, зокрема діалектичний, логіко-семантичний, структурно-функціональний, аналізу, синтезу та інші, а також математичний, статистичний методи, методи соціально-економічного прогнозування, економічного моделювання тощо.

Висновки. Відновлення економіки та інфраструктури нашої держави, зруйнованої в результаті повномасштабного військового вторгнення Російської Федерації в Україну, є дуже складним та відповідальним процесом та потребує надзвичайно великих фінансових ресурсів. Воєнними діями Росії зруйновані міста та села, житло громадян, об'єкти транспортної, виробничої, військової, комунальної інфраструктури, практично не працює економіка, знищено десятки тисяч мирних мешканців, захищаючи нас від загарбників загинули наші військові.

На наш погляд, нам не потрібно механічно відновлювати те, що технічно та морально застаріло, нам треба будувати нове та сучасне, тобто здійснювати не просто відновлення, а

глобальну модернізацію. При цьому необхідно використовувати прогресивний зарубіжний досвід та новітні передові технології.

Нагально необхідним є закріплення цих процесів у правових нормах. Тому пропонуємо схвалити Стратегію відновлення та модернізації економіки та інфраструктури України на п'ять – десять років, де викласти як загальне бачення цього процесу, так і його деталізацію по кожному із напрямків. Стратегія обов'язково повинна розроблятися Кабінетом Міністрів спільно із країнами-партнерами та міжнародними фінансовими організаціями, які надають фінансову допомогу на ці цілі. Згідно із Стратегією, необхідно розробити План заходів з її реалізації.

Ці документи повинні бути схвалені Кабінетом Міністрів України, а на Міністерства та інші центральні органи виконавчої влади повинен бути покладений обов'язок забезпечити своєчасне виконання Плану заходів та подання детальних звітів про його виконання.

Для успішної реалізації Стратегії значну увагу необхідно приділити встановленню жорсткого контролю за її виконанням з особливим акцентом на прозорі та раціональне використання виділених фінансових ресурсів. Вважаємо, що контроль повинен здійснюватися не тільки з боку Кабінету Міністрів України, а і незалежними органами контролю. Необхідно також забезпечити правовий механізм надання усіх можливостей для іноземних держав та міжнародних організацій здійснювати контроль за витрачанням коштів, що надійшли від них у вигляді фінансової допомоги. Крім того, за цими процесами повинен бути встановлений реальний та дієвий громадський контроль. Для цього необхідно розробити відповідні правові норми і у найближчий час доповнити ними чинне законодавство.

Ключові слова: План відновлення України, відновлення та модернізація економіки та інфраструктури, воєнний стан.

Vorotina Nataliia V.,

PhD in Law, Associate Professor,
Senior Researcher of the Department of Problems
of Public Administration and Administrative Law,
V.M. Koretsky Institute of State and Law
of National Academy of Sciences of Ukraine
ORCID0000-0002-8894-9645
vorotina.nataliia@gmail.com

FINANCIAL AND BUDGETARY MECHANISMS OF THE RECOVERY OF THE ECONOMY AND INFRASTRUCTURE OF UKRAINE DESTROYED BY THE ARMED AGGRESSION OF THE RUSSIAN FEDERATION

Abstract

The article is devoted to the problems of applying financial and budgetary mechanisms that can be used to restore the economy and infrastructure of Ukraine, destroyed by the armed aggression of the Russian Federation. Possible sources of funding for these measures were investigated. Attention is focused on the need not just for restoration, but for the global modernization of all material assets with the use of the latest advanced technologies, modern approaches to energy saving, the introduction of «green» energy, and the use of the experience of the world's most powerful countries in building modern infrastructure of cities and suburban settlements.

It was emphasized that all measures to restore and modernize the country need legal consolidation.

The purpose of the article is to identify financial and budgetary mechanisms that can be used to restore and modernize the economy and infrastructure of Ukraine, destroyed by the armed aggression of the Russian Federation, and to develop proposals for legal regulation of these processes.

Scientific novelty of the article lies in the fact that it is devoted to very urgent and little-researched issues of the use of financial and budgetary mechanisms to restore the destroyed economy and infrastructure of the country both in the conditions of martial law and in the post-war period.

Based on the analysis of both historical and modern world experience, possible ways of financing both budgetary and all other financial losses caused to our state by the war started by Russia against Ukraine are proposed. Conclusions were formulated and proposals were developed for improving the legislation of Ukraine in this area.

Research methodology: *a set of philosophical, general scientific methods, in particular dialectical, logical-semantic, structural-functional, analysis, synthesis, and others, as well as mathematical, statistical methods, methods of socio-economic forecasting, economic modeling, etc.*

Conclusions. *The restoration of the economy and infrastructure of our state, destroyed as a result of the full-scale military invasion of the Russian Federation into Ukraine, is a very difficult and responsible process and requires extremely large financial resources. Russia's military actions have destroyed cities and villages, citizens' homes, transport, industrial, military, and communal infrastructure facilities, the economy is practically non-functioning, tens of thousands of civilians have been destroyed, and our military died protecting us from invaders.*

In our opinion, we do not need to mechanically restore what is technically and morally outdated, we need to build new and modern ones, that is, not just restore, but global modernization. At the same time, it is necessary to use progressive foreign experience and the latest advanced technologies.

It is urgently necessary to consolidate these processes in legal regulations. Therefore, we propose to approve the Strategy for the restoration and modernization of the economy and infrastructure of Ukraine for five to ten years, which will outline both the general vision of this process and its details in each direction. The strategy must be developed by the Cabinet of Ministers together with partner countries and international financial organizations that provide financial assistance for these purposes. According to the Strategy, it is necessary to develop a Plan of measures for its implementation.

These documents must be approved by the Cabinet of Ministers of Ukraine, and the Ministries and other central bodies of executive power must be tasked with ensuring the timely implementation of the Action Plan and submitting detailed reports on its implementation. For the successful implementation of the Strategy, considerable attention must be paid to the establishment of strict control over its implementation with a special emphasis on transparent and rational use of allocated financial resources. We believe that control should be carried out not only by the Cabinet of Ministers of Ukraine, but also by independent control bodies. It is also necessary to provide a legal mechanism for providing all opportunities for foreign states and international organizations to control the spending of funds received from them in the form of financial assistance. In addition, real and effective public control should be established over these processes. For this, it is necessary to develop appropriate legal norms and in the near future to supplement the current legislation with them.

Key words: *Recovery plan of Ukraine, recovery and modernization of the economy and infrastructure, martial law.*

Постановка проблеми. Війна, розпочата Російською Федерацією проти України у 2014 році, 24 лютого 2022 року набула неприхованого та широкомасштабного характеру. Із використанням безпрецедентної кількості техніки, зброї і живої сили та з особливою жорстокістю руйнується уся інфраструктура міст та сіл, включаючи лікарні, школи, дитячі садки, пологові будинки, дитячі будинки, будинки для літніх людей та інвалідів, житло та інше майно пересічних громадян. Десятки тисяч мирних людей, включаючи малолітніх дітей, вбиті та поранені. Захищаючи нас, гинуть військові.

На жаль, життя людей вже ніхто не зможе повернути. Ми завжди будемо вдячні

нашим захисникам та будемо вшановувати пам'ять усіх загиблих від агресії Росії. Вітчизняна та визвольна по своїй суті війна українців, що захищають суверенітет та територіальну цілісність своєї держави, проти російського агресора, безсумнівно має завершитись перемогою. З огляду на це, важливим та своєчасним є дослідження шляхів та фінансових можливостей відновлення зруйнованої економіки та інфраструктури України та створення на його основі цілісних та науково обґрунтованих планів щодо такого відновлення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Загальним питанням та окремим напрямом як бюджетного фінансування окремих

напрямів та заходів у державі, так і фінансування їх з боку іноземних держав та міжнародних організацій присвячено науковій праці фахівців у галузі фінансового права, економічної науки, науки державного управління. Серед них дослідження Л. К. Воронової, О. П. Гетманець, І. Б. Заверухи, Л. М. Касьяненко, Я. М. Казюк, М. П. Кучерявенка, І. О. Луїної, А. О. Монаєнка, О. А. Музики-Стефанчук, Г. А. Нечай, С. О. Ніщिमної, З. І. Перощук, Н. Ю. Пришви, Л. А. Савченко, О. В. Солдатенко, В. Д. Чернадчука, Н. Я. Якимчук та деяких інших. У той же час, проблеми застосування фінансових та бюджетних механізмів, що можуть бути використані для відновлення економіки та інфраструктури України, знищеної збройною агресією Російської Федерації, є малодослідженими, необхідність їх аналізу спричинена розв'язаною Росією повномасштабною війною 24 лютого 2022 року.

Метою статті є виявлення фінансових та бюджетних механізмів, що можуть бути використані для відновлення та модернізації економіки та інфраструктури України, зруйнованої збройним вторгненням Росії в Україну, та вироблення пропозицій щодо правового регулювання цих процесів.

Виклад основного матеріалу. З перших днів військового вторгнення Росії в Україну розпочалося тотальне руйнування усіх інфраструктурних об'єктів. Станом на середину березня 2022 року почали з'являтися офіційні дані від українських урядовців щодо збитків, нанесених Україні російською агресією. Так, за інформацією Міністерства економіки України, наданої першим заступником Міністра економіки Денисом Кудіним [1], станом на 13 березня 2022 року Росія завдала українській інфраструктурі збитків на понад 119 млрд дол. Мінекономіки обліковувало збитки від бойових дій в Україні за двома підходами: крім підрахунку втрат ВВП, міністерство також рахувало шкоду, завдану інфраструктурі країни. Урядовець тоді зазначав, що сума збитків зростає щодня разом із продовженням воєнних дій.

За іншою інформацією, наданою Міністром фінансів Сергієм Марченко [2], збитки від воєнних дій Російської Федерації в Україні станом на середину березня вже склали від третини до половини ВВП країни. За попередніми даними, йшлося про 500 млрд дол. Міністр тоді заявив, що багато логістичних

ланцюжків повністю розірвані, багато підприємств знищено фізично, деякі не можуть працювати в режимі війни, багато працівників просто виїхали. На додачу до величезних бюджетних втрат різко знизилися доходи, зокрема, на митниці, де збиралося до 15 % надходжень мирного часу.

Але вже наприкінці березня Прем'єр-міністр Денис Шмигаль офіційно повідомив, що втрати України від повномасштабної воєнної агресії Росії з урахуванням вже завданих інфраструктурі та економіці руйнувань і майбутніх втрат у наступні роки перевищують 1 трлн доларів [3]. Він зазначив, що підрахунок поки що експертний, але збиток структурований. Перша його складова – прямі інфраструктурні збитки. Це те, що держава втратила внаслідок прямого руйнування: мости, дороги, житло, будівлі, але ці цифри щодня зростають. На той час вони оцінювалися у близько 120 млрд дол. Якщо врахувати також і військову інфраструктуру та інші цивільні витрати, то сума сягала понад 270 млрд дол. Прем'єр-міністр також уточнив, що для детального підрахунку створено реєстр втраченого майна, частина його працюватиме через «Дію», і кожна людина може зареєструвати втрати, завдані їй домоволодінню.

Друга складова збитків – підрахунок втрат української економіки. Це падіння ВВП у розрахунку на місяці, коли будуть продовжуватися бойові дії. Це недоотриманий прибуток і не вкладені інвестиції підприємств. Ця сума становить понад 290 млрд дол.

Третя частина збитків – це втрати, яких зазнала держава внаслідок зменшення ВВП у перспективі. Прем'єр констатував, що до війни у нас були плани, як зростатиме наша економіка, а тепер підприємства, які мають приносити державі доходи, зруйновані. Тому після війни буде суттєве коригування. Падіння ВВП України у 2022 році на цей момент він оцінив у 35 % і більше.

За останніми розрахунками, озвученими Прем'єр-міністром України Денисом Шмигалем на початку липня 2022 року, План відновлення України оцінюється у 750 млрд доларів, конфіскацію коштів країни-агресора він назвав важливим джерелом фінансування передбачених заходів [4].

Важливо, що у березні 2022 року Кабінет Міністрів України розпочав роботу по

створенню ще чотирьох Фондів, кошти яких повинні йти на відновлення України після війни (нагадаємо, що раніше Національний банк відкрив відповідні рахунки для двох фондів – Фонду на підтримку армії та Гуманітарного фонду) [5]. У березні вони вже працювали, їх кошти було заплановано використовувати залежно від спеціалізації фонду: відбудова знищеної інфраструктури (Фонд відновлення майна та зруйнованої інфраструктури); трансформація економіки (Фонд відновлення та трансформації економіки); відновлення роботи малого та середнього бізнесу (Фонд підтримки малого та середнього бізнесу); обслуговування міжнародних фінансових зобов'язань України (Фонд обслуговування та погашення державного боргу). Уряд закликав міжнародних партнерів, інвесторів, громадські організації, представників бізнесу та громадян надати Україні фінансову підтримку, яка сприятиме відродженню стабільності української економіки та допоможе українцям.

Особливої уваги для відновлення України потребує питання створення так званого «Плану Маршалла» для нашої держави. Вже у березні 2022 року Прем'єр-міністр Британії Борис Джонсон закликав лідерів країн Вишеградської групи розробити «План Маршалла для України», фінансувати його частково можливо відчуженим майном російських олігархів [6]. Джонсон заявив, що такий план має бути розроблено, щоб допомогти відновити країну після воєнної агресії Росії.

Нагадаємо, що План Маршалла офіційно називався Програмою відновлення Європи (Marshall Plan; ERP), а своє крилате ім'я отримав на честь держсекретаря США Джорджа Маршалла (George Marshall, 1880–1959), який його висунув. План передбачав надання Європі допомоги з боку США на гігантську суму 13325 млрд дол. (сьогоднішній еквівалент – приблизно 169.5 млрд). Усього півтора мільярда із цієї суми були кредити, решта, майже 90 %, – гранти.

Цілями плану були «відновлення зруйнованих війною регіонів, усунення торгових бар'єрів, модернізація промисловості, підвищення добробуту Європи та запобігання поширенню комунізму». Характерно, що, як і сьогоднішня допомога Україні, план отримав у США широку двопартійну підтримку: як президента-демократа Гаррі Трумена, так

і Конгресу, де більшість тоді становили республіканці.

Програма відновлення Європи була розроблена на нараді європейських держав, що брали у ній участь, і 5 червня 1947 року держсекретар анонсував її у своїй знаменитій промові в Гарвардському університеті. 3 квітня наступного року її підписав Президент. Допомогу отримали 18 країн.

Сьогодні експерти згадують План Маршалла не стільки в його буквальному значенні, скільки як прозорий приклад нового мислення та новаторського підходу до економіки, продемонстрованого Джорджем Маршаллом та Гаррі Труменом. Це саме те, що буде потрібно Європі після російсько-української війни, що наклалася до того ж на пост-ковідні явища в не до кінця відновленій економіці [7].

Важливо звернути увагу на те, що вже у квітні 2022 року українські урядовці розпочали розробку напрямів післявоєнного відновлення країни. Так, Міністерством економіки спільно з українськими економістами та провідними консалтинговими компаніями були підготовлені та оприлюднені Першим віце-прем'єр-міністром України – Міністром економіки України Юлією Свириденко ключові принципи для включення до плану післявоєнного відновлення та розвитку України [8]. Вони були наступні: Україна має отримати повний доступ до ринків країн G7 та Євросоюзу (тобто для наших товарів уряди цих країн мають скасувати всі квоти та імпорнтні мита, зокрема захисні та антидемпінгові); повноцінний вступ України до Європейського Союзу вже у 2024 році; повна дерегуляція та мінімальне втручання держави в роботу бізнесу (з початку російського вторгнення Уряд вже розпочав масштабну дерегуляцію, Міністерством економіки підготовлено відповідний законопроект, треба замінити перевірки страхуванням або іншими подібними механізмами в тих галузях, де це можливо); швидка логістика – не більше, ніж за 72 години з України до Європи (планується максимально розширювати в напрямку ЄС автомобільні переходи та пункти пропуску, збільшувати залізничну логістику через сухі порти та вузли перевантаження на вузьку колію); ставка на експорт переробленої продукції в галузях, де Україна вже має конкурентну перевагу на світових ринках (йдеться про

продовольство та металургію, але основа вітчизняної промислової політики полягатиме в стимулюванні подальшої переробки сировинної продукції, яка потім піде на експорт); наше завдання – сформувати потужний військово-промисловий комплекс, що стане базою для подальшого розвитку аерокосмічних технологій (важливу роль у цьому секторі відіграватиме ІТ, оскільки Україна робитиме ставку на military-tech); Україна має нарощувати енергетичні потужності (маємо великі компетенції в атомній енергетиці, які можемо використати для подальшого будівництва атомних блоків та нарощування чистої енергії); наступний крок в енергетиці – досягнення енергетичної незалежності (в рекордно короткий термін за 3–5 років потрібно повністю забезпечити себе газом власного виробництва, паралельно необхідно зменшити енерговитрати нашої економіки через програму термомодернізації); центральною ідеєю трансформації економіки має стати кліматична модернізація (будівництво нових промислових потужностей у металургії, харчовій переробці та енергетиці одразу можливе на принципах «зеленої економіки» – мінімального вуглецевого сліду та низької залежності від викопного палива); ключова вимога – локалізація не менше 60 % (йдеться про залучення до відбудови саме українців та максимальне використання вітчизняних ресурсів: будматеріалів, цементу, металу).

Зауважимо, що викладене, на нашу думку, є скоріше не принципами, а дуже амбітним та прогресивним планом дій, який, безперечно, заслуговує на підтримку. Але для реалізації такого плану, на наш погляд, потрібно, по-перше, прийняття багатьох важливих рішень провідними державами світу (і це залежить саме від них), а по-друге – величезні фінансові ресурси, які також можуть дати ці держави. В іншому випадку практично реалізувати ці плани буде занадто складно.

Важливо також звернути увагу на те, що у квітні 2022 року в Україні створено спеціальний орган, який покликаний курувати питання відновлення країни – Національну раду з відновлення України від наслідків війни [9], – та затверджено Положення про нього [10].

Положенням встановлено, що Національна рада з відновлення України від на-

слідків війни є консультативно-дорадчим органом при Президентові України. Її основними завданнями є: розроблення плану заходів з післявоєнного відновлення та розвитку України, який, зокрема, передбачатиме відновлення і розбудову транспортної, медичної, соціальної, комунальної, виробничої інфраструктури та житла, інфраструктури енергетики, зв'язку, військової інфраструктури і військово-промислового комплексу, структурну модернізацію та перезапуск економіки, заходи з подолання безробіття, підтримки сімей з дітьми, вразливих верств населення, осіб, які опинилися у складних життєвих обставинах внаслідок війни, відновлення та збереження об'єктів культурної спадщини; визначення та напрацювання пропозицій щодо пріоритетних реформ, прийняття та реалізація яких є необхідними у воєнний і післявоєнний періоди; підготовка стратегічних ініціатив, проєктів нормативно-правових актів, прийняття і реалізація яких є необхідними для ефективної роботи та відновлення України у воєнний і післявоєнний періоди.

Рада відповідно до покладених на неї завдань: забезпечує розроблення та внесення Президентові України узгоджених пропозицій з питань відновлення України в післявоєнний період у ключових сферах; здійснює напрацювання пропозицій щодо плану заходів з післявоєнного відновлення та розвитку України; розглядає пропозиції державних органів, органів місцевого самоврядування, представників інститутів громадянського суспільства, а також міжнародних організацій щодо відновлення України від наслідків війни; бере участь у розробці проєктів нормативно-правових актів щодо відновлення України від наслідків війни; подає Президентові України розроблені за результатами своєї роботи відповідні рекомендації та пропозиції.

Для належної роботи Ради та підготовки фахових пропозицій, які впливають із її завдань, при ній утворюються робочі групи, зокрема з питань: європейської інтеграції; аудиту збитків, понесених внаслідок війни; відновлення та розбудови інфраструктури; відновлення та розвитку економіки; повернення громадян, які тимчасово переміщені, зокрема, за кордон та їх інтеграції в суспільно-економічне життя держави; функціону-

вання фінансової системи, її реформування та розвитку; розвитку військово-промислового комплексу; модернізації та розвитку сфери безпеки і оборони; енергетичної безпеки; державного управління; будівництва, містобудування, модернізації міст та регіонів; нової аграрної політики; діджиталізації; захисту прав ветеранів війни; освіти і науки; молоді та спорту; культури та інформаційної політики; юстиції; антикорупційної політики; охорони здоров'я; екологічної безпеки; соціального захисту; захисту прав дітей та повернення дітей, які тимчасово переміщені за кордон. Рада має також право залучати до участі у своїй роботі представників державних органів, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ та організацій (за погодженням з їх керівниками), представників міжнародних організацій та незалежних експертів (за згодою), утворювати робочі групи, дорадчі, експертні комітети та комісії, інші робочі органи для підготовки пропозицій до розгляду Радою, для інформаційного, аналітичного, експертного забезпечення її діяльності.

Для фінансування відновлення України планується залучати різні джерела. Йдеться про міжнародну фінансову допомогу, а також про репарації від країни-агресора. При цьому суттєвим джерелом фінансування може стати спеціальний фонд. Так, Європейський Союз планує створити Трастовий фонд солідарності. Європейська комісія повідомила дипломатам, що працює над інструментом у межах ЄС, орієнтованим на довгострокові потреби країни, оскільки блок планує сплатити більшу частину витрат. Фонд буде створено за зразком Фонду відновлення після COVID-19 для держав-членів. Гроші виділятимуться на інвестиції та реформи за погодженням з урядом України. Наразі, поки що невідомо, скільки грошей буде надано за рахунок грантів чи кредитів [11].

Вагомим джерелом фінансових ресурсів, які можуть бути використані для відновлення економіки та інфраструктури України, повинні також стати активи, конфісковані у Російської Федерації в різних країнах світу. Важливо, що ці процеси вже реально розпочалися. Так, Міністр закордонних справ Канади Мелані Жолі, коментуючи рішення федерального уряду країни змінити закон про санкції, повідомила, що Канада планує пере-

дати конфісковані російські активи на відновлення України та компенсацію постраждалим від повномасштабного вторгнення Росії [12]. Міністр наголосила, що сьогодні Канада хоче досягти можливості здійснювати конфіскацію активів фізичних та юридичних осіб, які перебувають під санкціями, і дозволити виплачувати компенсацію жертвам за рахунок отриманих коштів. Ці зміни у закон зроблять санкційний режим Канади першим у G7, який дасть змогу здійснювати такі дії. Міністр підтвердила, що санкційний режим вже завдав шкоди економіці Росії та виснажив ресурси російського диктатора Володимира Путіна для продовження воєнних дій. Вона додала, що Канада продовжуватиме максимальний тиск на режим Путіна і накладатиме серйозні обмеження за них на власний вибір.

Зміни, які Канада має намір внести до закону про санкції, означатимуть, що кошти чи майно, конфісковані в Росії, можуть бути виплачені для відновлення України або надіслані тим, хто постраждав від російського вторгнення. У тексті законопроекту йдеться, що конфісковані активи можуть бути використані для «відновлення іноземної держави, яка постраждала від серйозного порушення міжнародного миру та безпеки». Документ може бути ухвалений верхньою палатою парламенту. Посольство України в Канаді закликала законодавців швидко ухвалити законопроект та заявило, що Україна вважає абсолютно справедливим, що російська держава власність чи незаконно нажиті активи російських олігархів мають стати частиною репарацій держави-агресора жертві агресії.

Важливою подією останнього часу стало те, що у липні 2022 року Національна Рада з відновлення розробила План відновлення України [13]. А 4–5 липня цей План був презентований на конференції Ukraine Recovery Conference в швейцарському місті Лугано. Це можна вважати початком шляху щодо відновлення та модернізації України.

Висновки. Відновлення усіх матеріальних активів України повинно відбуватись із застосуванням новітніх передових технологій, сучасних підходів до енергозбереження, впровадження «зеленої» енергетики, утеплення будинків, із використанням досвіду найпотужніших країн світу щодо побудови сучасної інфраструктури міст та замських

населених пунктів, теплотрас, підземних паркувальних місць для автомобілів у великих містах, сучасних автобанів та транспортних розв'язок тощо. Нам не потрібно механічно відновлювати те, що технічно та морально застаріло, нам треба будувати нове та сучасне. Це повинно бути не просто відновлення, а глобальна модернізація.

Для цього вважаємо за необхідне на основі вже розробленого Плану відновлення України розробити офіційний документ – Стратегію відновлення та модернізації економіки та інфраструктури на п'ять – десять років, де викласти як загальне бачення цього процесу, так і його деталізацію по кожному із напрямків. Згідно із Стратегією необхідно розробити План заходів з реалізації Стратегії. Ці документи повинні бути схвалені Кабінетом Міністрів України, а на Міністерства та інші центральні органи виконавчої влади повинен бути покладений обов'язок забезпечити своєчасне виконання Плану заходів, а також подання Кабінету Міністрів та Міністерству фінансів оперативної (щомісячної або щоквартальної) звітності про хід виконання зазначеного Плану заходів. Необхідно також передбачити подання щороку Міністерству фінансів інформації про результати реалізації Стратегії, про стан досягнення мети за кожним напрямом відновлення та модернізації України та підготовку на її основі аналітичного звіту Кабінету Міністрів України. Вказаний звіт повинен бути представлений Кабінетом Міністрів на засіданні Верховної Ради Прем'єр-міністром, де він повинен дати відповіді на усі питання народних депутатів. Таким чином вся робота по відновленню та модернізації країни буде публічною та прозорою.

Крім того, Стратегія відновлення та модернізації економіки та інфраструктури України обов'язково повинна розроблятися спільно із країнами-партнерами та міжнародними фінансовими організаціями, які надають нам фінансову допомогу на ці цілі.

Для успішної реалізації Стратегії значну увагу необхідно приділити встановленню жорсткого контролю за її виконанням з особливим акцентом на прозорі та раціональне використання виділених фінансових ресурсів. Вважаємо, що контроль повинен здійснюватися не тільки з боку Кабінету Міністрів України, а і незалежними органами контролю. Для цього необхідно розробити відповід-

ні правові норми і у найближчі терміни доповнити ними чинне законодавство.

Крім того, Україні обов'язково необхідно забезпечити правовий механізм надання усіх можливостей для іноземних держав та міжнародних організацій здійснювати контроль за витрачанням коштів, що надійшли від них у вигляді фінансової допомоги.

За процесом витрачання коштів повинен бути встановлений не формальний та ілюзорний, а реальний та дієвий громадський контроль. Для цього необхідно розробити демократичні правові механізми з урахуванням зарубіжного досвіду та у вигляді правових норм невідкладно включити їх у українське законодавство.

Всі ці заходи та зміни до законодавства є нагально необхідними для запобігання корупції, яку треба рішуче викоринити на усіх рівнях руху та використання фінансових ресурсів. Вважаємо, що існує потреба значно посилити засоби кримінальної відповідальності за будь-які злочини, пов'язані із зловживаннями у фінансовій сфері, шляхом термінового внесення змін у Кримінальний кодекс України, не чекаючи на остаточну перемогу у війні. В умовах відновлення, відбудови та модернізації зруйнованої економіки та знищеної інфраструктури, коли усі люди доброї волі у світі намагаються морально та фінансово допомогти українському народу, вирішення проблеми ефективного запобігання корупції стає не тільки юридичним питанням, а і високим моральним обов'язком нації, яка втрачає у цій війні життя найкращих своїх представників.

Список використаних джерел:

1. РФ завдала збитків Україні вже на 120 мільярдів доларів і сума зростає – Мінекономіки. URL: <https://www.epravda.com.ua/news/2022/03/14/683965/> (Дата звернення: 28.07.2022).
2. Україна вже втратила \$500 млрд через війну – Мінфін. URL: <https://minfin.com.ua/ua/2022/03/15/82162801/> (Дата звернення: 28.07.2022).
3. Втрати України від розпочатої Росією війни перевищують 1 трлн доларів – прем'єр. Інтерфакс-Україна. 29 березня 2022 р. URL: <https://interfax.com.ua/news/economic/819006.html> (Дата звернення: 28.07.2022).

4. План відновлення України вже оцінюється в \$750 млрд – прем'єр Шмигаль. URL: <https://biz.nv.ua/ukr/economics/vidnovlennya-ukrajini-ocinyuyetsya-v-750-mlrd-dolariv-novini-ukrajini-50254206.html> (Дата звернення: 28.07.2022).

5. Фонди відновлення України. URL: <https://www.kmu.gov.ua/gromadskosti/fondi-vidnovlennya-ukrayini> (Дата звернення: 28.07.2022).

6. Британія закликає створити «План Маршалла для України». URL: <https://www.epravda.com.ua/news/2022/03/8/683558/> (Дата звернення: 28.07.2022).

7. Комаров Е. 75 лет Плану Маршалла. Почему это важно в украинском контексте? URL: <https://www.golosameriki.com/a/marshall-lan-for-ukraine/6519187.html> (Дата звернення: 28.07.2022).

8. Свириденко Ю. Як буде відновлюватись країна. *Українська правда*. 21 квітня 2022 р. URL: <https://www.prawda.com.ua/columns/2022/04/21/7341214/> (Дата звернення: 28.07.2022).

9. Питання Національної ради з відновлення України від наслідків війни: Указ Президента України від 21.04.2022 р. № 266/2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/266/2022#Text> (Дата звернення: 28.07.2022).

10. Положення про Національну раду з відновлення України від наслідків війни: затверджено Указом Президента України від 21.04.2022 р. № 266/2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/266/2022#Text> (Дата звернення: 28.07.2022).

11. Europe Expects to Pay Bulk of Ukraine's Reconstruction Costs. Bloomberg. April 19, 2022. URL: <https://www.bloomberg.com/news/articles/2022-04-19/europe-expects-to-pay-bulk-of-ukraine-s-reconstruction-costs> (Дата звернення: 28.07.2022).

12. Ottawa eyes power to seize, sell off Russian assets collected under sanctions. Apr 26, 2022. URL: <https://www.cbc.ca/news/politics/canada-sanctions-law-proposal-1.6432128> (Дата звернення: 28.07.2022).

13. План відновлення України. Національна Рада з відновлення. Липень 2022 року. URL: https://uploads-ssl.webflow.com/625d81ec8313622a52e2f031/62c19ac16c921fc712205f03_NRC%20Ukraine%27s%20

Recovery%20Plan%20blueprint_UKR.pdf (Дата звернення: 28.07.2022).

References:

1. Minekonomiky. (2022). *RF zavdala zbytkiv Ukraini vzhe na 120 miliardiv dolariv i suma zrostaie*. URL: <https://www.epravda.com.ua/news/2022/03/14/683965/> (Last accessed: 28.07.2022) [in Ukrainian].

2. Minfin. (2022). *Ukraina vzhe vtratyла \$500 mlrd cherez viinu*. URL: <https://minfin.com.ua/ua/2022/03/15/82162801/> (Last accessed: 28.07.2022) [in Ukrainian].

3. Premier-ministr Ukrainy. (2022). *Vtraty Ukrainy vid rozpochatoi Rosiieiu viiny perevyshchuiut 1 trln dolariv*. Interfaks-Ukraina. 29 bereznia 2022 r. URL: <https://interfax.com.ua/news/economic/819006.html> (Last accessed: 28.07.2022) [in Ukrainian].

4. Premier-ministr Ukrainy. (2022). *Plan vidnovlennia Ukrainy vzhe otsiniuietsia v \$750 mlrd*. URL: <https://biz.nv.ua/ukr/economics/vidnovlennya-ukrajini-ocinyuyetsya-v-750-mlrd-dolariv-novini-ukrajini-50254206.html> (Last accessed: 28.07.2022) [in Ukrainian].

5. *Fondy vidnovlennia Ukrainy*. URL: <https://www.kmu.gov.ua/gromadskosti/fondi-vidnovlennya-ukrayini> (Last accessed: 28.07.2022) [in Ukrainian].

6. *Brytaniia zaklykaie stvoryty «Plan Marshalla dlia Ukrainy»*. URL: <https://www.epravda.com.ua/news/2022/03/8/683558/> (Last accessed: 28.07.2022) [in Ukrainian].

7. Komarov, E. *75 let Planu Marshalla. Pochemu eto vazhno v ukraynskom kontekste?* URL: <https://www.golosameriki.com/a/marshall-lan-for-ukraine/6519187.html> (Last accessed: 28.07.2022) [in Russian].

8. Svyrydenko, Yu. (2022). *Yak bude vidnovliuvatys kraina. Ukrainska pravda*. 21 kvitnia 2022 r. URL: <https://www.prawda.com.ua/columns/2022/04/21/7341214/> (Last accessed: 28.07.2022) [in Ukrainian].

9. Prezydent Ukrainy. (2022). *Pytannia Natsionalnoi rady z vidnovlennia Ukrainy vid naslidkiv viiny: Ukaz № 266/2022*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/266/2022#Text> (Last accessed: 28.07.2022) [in Ukrainian].

10. Prezydent Ukrainy. (2022). *Polozhennia pro Natsionalnu radu z vidnovlennia Ukrainy vid naslidkiv viiny: zatverdzheno Ukazom № 266/2022*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/>

laws/show/266/2022#Text (Last accessed: 28.07.2022) [in Ukrainian].

11. *Europe Expects to Pay Bulk of Ukraines Reconstruction Costs*. Bloomberg. April 19, 2022. URL: <https://www.bloomberg.com/news/articles/2022-04-19/europe-expects-to-pay-bulk-of-ukraine-s-reconstruction-costs> (Last accessed: 28.07.2022).

12. *Ottawa eyes power to seize, sell off Russian assets collected under sanctions*. Apr 26,

2022. URL: <https://www.cbc.ca/news/politics/canada-sanctions-law-proposal-1.6432128> (Last accessed: 28.07.2022).

13. *Plan vidnovlennia Ukrainy. Natsionalna Rada z vidnovlennia*. Lypen 2022 roku. URL: https://uploads-ssl.webflow.com/625d81ec8313622a52e2f031/62c19ac16c921fc712205f03_NRC%20Ukraine%27s%20Recovery%20Plan%20blueprint_UKR.pdf (Last accessed: 28.07.2022) [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 29 липня 2022 р.